

**SVEČANI BLAGOSLOV FRESKE
„SVETI ANTUN PADOVANSKI
U SLAVI“**

**24. studenoga 2017.
Crkva sv. Antuna Padovanskoga
Sveti Duh - Zagreb**

Predvoditelj slavlja
mons. dr. Antun Škvorčević
požeški biskup

POVIJESNE CRTICE

CRKVA I SVETIŠTE

Svetište sv. Antuna Padovanskog, središte i žarište antunovske pobožnosti nalazi se na Svetom Duhu u zapadnom dijelu grada Zagreba. Župa sv. Antuna osnovana je 1. siječnja 1932. godine.

Izgradnja crkve sv. Antuna započela je 1931. godine, kada se slavila 700. obljetnica smrti Padovanskog Sveca. Gradnja crkve je dovršena 1934. godine. Crkvu je blagoslovio 8. prosinca 1934. godine dr. Antun Bauer, zagrebački nadbiskup, a prvu svetu misu istoga dana slavio je bl. Alojzije Stepinac.

Uz bl. Alojzija Stepinca vezana su još dva, vrlo važna događaja u ovoj crkvi. Naime, 12. rujna 1943. godine on je posvetio glavni oltar. Na koncu, glavnu proslavu proglašenja sv. Antuna Padovanskog »evanđeoskim naučiteljem« u Zagrebu obilježio je bl. Alojzije svetom misom u ovoj crkvi 13. lipnja 1946. godine. Unutrašnjost crkve dovršena je 1984. godine. Crkvu je posvetio kardinal Franjo Kuharić 24. studenoga 1984. godine.

Crkva je izgrađena prema nacrtu poznatog arhitekta dr. Jurja Denzlera. Zamišljena je kao trobrodna bazilikalno monumentalna crkva, spoj bazilikalnog stila i modernog vala u graditeljstvu. Izvana je sagrađena od grubog kamena. Taj grubi kamen predstavlja dušu hrvatskog naroda, koji je čvrstoćom i žilavošću prkosio nemilosrdnim udarcima povijesti.

Crkva je visoka 18, široka 25, a dugačka 45 metara. Nad trostrukim hrastovim vratima stoji u određenoj proporciji rozeta, a na vanjštini pobočnih lađa nalaze se nizovi pravokutnih prozora. Dva prozora koji se nalaze u prezbiteriju s jedne i druge strane ukrašeni su vitrajem: lijevi sa sv. Antunom koji blagoslivlja dijete, a desni sa

sv. Antunom i Djetetom Isusom u njegovim rukama.

Pobočne lađe za metar su niže od središnje i od nje su odijeljene nizovima stubova koji su visoki 14 metara. Apsida je pravokutna u plohi.

Prezbiterij crkve viši je za jedan metar od površine lađa, da bi se naglasila bitnost središnjeg dijela crkve. Prvotni nacrt izradio je ing. Vladimir Potočnjak, ali je prezbiterij prilagođen novim liturgijskim potrebama, pa u njemu posebno mjesto zauzima kameni oltar prema narodu, rađen prema nacrtu ing. arh. Bernarda Bernardija.

Pozlaćena vratašca na tabernakulu izradio je akademski kipar Kosta Angeli Radovani. Taj prostor natkriven je baldahinom – ciborijem, koji nose pet metara visoki stubovi. Unutrašnja ploha pokrova urešena je mozaikom starokršćanske simbolike.

Klupe i ispovjedaonice su od hrastovine i postavljene su u crkvu koncem 1941. godine, a nove ispovjedaonice, po identičnom nacrtu, napravljene su 2017. godine u talijanskoj radionici *La Nova* kraj Padove. Ukupno je 36 klupa, prema godinama sv. Antuna. Reljefi s kršćanskim simbolima na klupama djelo su akademskog kipara Radoja Hudoklina. Isti kipar ukrasio je rezbarijama i reljefe, koji su aplicirani na ispovjedaonicama.

Na zidu iza glavnoga oltara do lipnja 2017. godine nalazio se poliptih prof. Ljube Babića. Poliptih je slikan na drvenoj dasci; visok je 2,80, a širok 3 metra. U sredini poliptiha dominira lik sv. Antuna propovjednika i čudotvorca, koji u lijevoj ruci drži evanđelje, a desnom blagoslivlja narod. Lijevo i desno prikazana su po četiri svečeva čuda. S lijeve strane prikazana su ova svečeva čudesa, odozgor prema dolje: sv. Antun prima Dijete Isusa u naručje, zapovijeda mazgi da se pokloni Presvetom Sakramentu, oživljava dijete unesrećeno u kipućoj vodi, propovijeda istovremeno na dva mjesta. S desne strane, odozgor prema dolje: sv. Antun propovijeda ribama, zacjeljuje mladićevu odsječenu nogu, otkriva lihvarovo srce u škrinji zlata, uskrsava ubijenog čovjeka da bi utvrdio nevinost svog oca. Poliptih je napravljen umjesto velike fresko-slike svetog Antuna u slavi, koja je po prvotnoj zamisli trebala krasiti zid iza oltara. Ispod poliptiha su riječi iz *Poslanice sv. Jakova* (5,13): „Pati li tko među vama? Neka moli! Je li tko radostan? Neka pjeva hvalospjeve!”

Novije umjetničko obogaćenje crkve bilo je postavljanje dvaju kipova: Raspetoga Krista sa sv. Franjom i kipa Bezgrješne. Oba kipa je izradio akademski kipar Vladimir Radas. Postavljeni su u prezbiterij pokraj ambona.

Pokrajnje lađe obložene su kasetiranim drvom u visini od 5 metara. U kasetirane plohe postavljene su postaje križnoga puta, koje se vrlo lijepo uklapaju u drvenu pozadinu. Križni put je izradio akademski slikar Vasilije Jordan. Na mjestima nekadašnjih pokrajnjih oltara postavljene su slike rad akademskog slikara Tihomira Lončara. Slike prikazuju: Srce Isusovo te hrvatske svece sv. Nikolu Tavelića i sv. Leopolda Mandića s Kristom uskrsnim, sv. Maksimilijana Kolbea, te Svetu Obitelj.

Na pročelju crkve, podno rozete, postavljen je brončani kip sv. Antuna, akademskog kipara Krune Bošnjaka. U predvorju crkve smještena je skulptura "Isus pod teretom križa", rad akademskog kipara Jurja Škarpe, koji je izradio i dva reljefa sv. Antuna koji se nalaze s unutrašnje strane srednjeg ulaza. U sklopu crkve uređena je kapela Svetoga Križa, u kojoj se čuva zavjetno raspelo nepoznatog autora s kraja 19. stoljeća. Raspelo je ujedno najstariji artefakt župne crkve sv. Antuna.

Crkva je 2007. godine obnovljena iznutra. Godine 2008. sagrađen je i zvonik koji je bio predviđen u prvotnim nacrtima. U zvonik su postavljena tri nova zvona koja su 2009. godine, uoči proslave obljetnica župe, blagoslovljena. Na blagdan Bezgrješne, 8. prosinca 2009. godine, proslavljena je 75. obljetnica blagoslova i 25. obljetnica posvete župne crkve. Slavlje je predslavio nadbiskup zagrebački kardinal Josip Bozanić.

Na blagdan Krštenja Gospodinova 10. siječnja 2016. godine blagoslovljena je u crkvi nova krstionica. Krstionica je, rad prof. Hrvoja Ljubića, akademskog slikara grafičara i vrsnog hrvatskog umjetnika, čija sakralna djela krasi mnoge crkve i katedrale u Hrvatskoj i u inozemstvu. Kamenoklesarski dio izradila je radionica Marija Čondrića. Krstionicu je Svetištu sv. Antuna kao zavjetni zahvalni dar darovala obitelj Zorović iz Zagreba.

ZAVJETNI KALEŽ

Na blagdan Rana sv. Franje Asiškoga 2016. godine blagoslovljen je zavjetni kalež sv. Antuna načinjen od zavjetnih darova vjernika i štovatelja sv. Antuna. Kalež je izradio prof. Hrvoje Ljubić u suradnji s Borisom Pokosom iz Zagreba. Kalež je konceptijski složen da u sebi objedinjuje sv. Antuna

Padovanskog, kao zaštitnika Svetišta i župe, sv. Jeronima, crkvenog naučitelja i zaštitnika Provincije franjevac konventualaca, simbol Svetog Duha, zaštitnika samostana sa sedmerim zvijezdama kao darovima Duha Svetoga, te dvanaest plamenih jezika simbola za Pedeseticu, te sv. Franju Asiškog s utisnutim ranama kao podsjetnikom na godišnje župno euharistijsko klanjanje. U podnožju kaleža pozicioniran je početni stih pjesme Antunovih štovatelja, koji se rado pjeva svaki utorak: *Si quaeris miracula (Ako čuda tražiš, gle)*. Ponad natpisa 13 je većih cirkona, koji podsjećaju na Svečev broj, odnosno na datum njegove smrti 13. lipnja. Cijeli vijenac naslanja se na franjevački grb u čijem je središtu rubin (dio zavjetnog nakita), dok se na jabuci kaleža nalazi i ostalo zavjetno poludrago kameenje (rubini i aquamarini). Ispod podnožja kaleža urezan je natpis: "Sv. Antunu Padovanskom, čudotvorcu, svojem nebeskom zaštitniku, u godini Božjeg milosrđa ovaj zavjetni kalež darovali su njegovi zahvalni štovatelji – 17. rujna 2016."

SVEČEVE RELIKVIJE

Dana 12. ožujka 2017. u crkvi sv. Antuna Padovanskoga blagoslovljeno je zavjetno mjesto u koje je smješten relikvijar s moćima sv. Antuna.

Zavjetno mjesto blagoslovio je fra Josip Blažević, provincijalni ministar Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca. Ovo zavjetno mjesto i dalje nastavlja biti mjesto molitve, kamo svraćaju žalosni, bolesni i nevoljni dolazeći iz obližnjih bolnica, ali i zahvalni, kako bi Bogu zahvalili na uslišanju zadobivenom po zagovoru sv. Antuna. "Svetoduški brijeg na kojem stoji crkva sv. Antuna jest zagrebački Tabor - Gora Preobraženja onima, koji Boga istinski traže" – rekao je tada fra Josip Blažević u svojem promišljanju.

Na završetku svete mise okupljenim vjernicima obratio se fra Tomislav Glavnik, gvardijan samostana Svetog Duha, istakavši nekoliko povijesnih činjenica, koje su između ostalog dovele do ostvarenja posebnog zavjetnog mjesta u crkvi sv. Antuna Pad. Naime, 1945. godine zatvorena su bočna crkvena vrata, koja gledaju prema ulici Svetog Duha, zbog čestih ometanja liturgijskih slavlja od strane komunističke mladeži. Tijekom vremena nije bilo potrebe za otvaranjem bočnih vrata, a kako je Samostan Svetog Duha dobio relikviju i moćnik sv. Antuna od Papinske bazilike sv. Antuna u Padovi, tražilo se prikladno mjesto za njegove smještanje.

Na inicijativu samostanskog bratstva, arhitekt Željko Kovačić je izradio arhitektonski projekt, koji je potom odobren od Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode u lipnju 2016. godine. Usvojeni i odobreni arhitektonski

projekt prati ideju i linije jednostavnog i skladnog projekta crkve, kako ju je zamislio Juraj Denzler, projektant crkve i arhitekt Bernardo Bernardi, projektant jednog dijela crkvenog interijera. Radovi oko otvaranja bočnih vrata i izmještanja zida započeli su u rujnu 2016. da bi se nakon pomnih priprema nastavili početkom 2017. godine. Radovi su realizirani uz materijalne darove štovatelja sv. Antuna i Samostana Svetog Duha franjevac konventualaca. Kamenarske radove izvela je firma F.I.C., vl. Mladena Kvesića iz Zagreba, stolarsko-strojbravarске radove izvela je firma SENČAR-METAL, vl. Josipa Senčara iz Nedelišća, restauratorske radove izveo je viši konzervator-restaurator Ante Čulo, zaštitnu stakleno-metalnu vitrinu za relikvijar izradila je firma GLASSBAU-HAHN iz Frankfurta, a video nadzor i alarmni sustav uvela je firma ECCOS inžinjeri iz Zagreba.

„SV. ANTUN U SLAVI“

OSTVARENJE FRESKE

O fresci u prezbiteriju crkve maštali su i priželjkivali je arhitekti Denzler i Potočnjak, no trebala su proći desetljeća do njene realizacije. Ozbiljnija priprema za realizaciju freske odvijala se tijekom 2007. godine. Tada se, naime, za vrijeme obnove unutrašnjosti župne crkve došlo najdalje u nakani da se realizira freska ili mozaik. Nijedno od ponuđenih rješenja nije prihvaćeno i projekt je zaustavljen. Doduše, zidna ploha je stručno pripremljena i čekalo se povoljnije vrijeme.

Deset godina kasnije, točnije 2017. godine, kapitul samostana Svetog Duha donio je konačnu odluku da se krene u pozivni natječaj. Osnovan je Odbor za realizaciju freske, kojeg su činili mr. fra Tomislav Glavnik, gvardijan, fra Martin Jaković, župnik, prof. dr. fra Ivan Karlić, fra Ljudevit Maračić, fra Zdravko Tuba, fra Vitomir Glavaš, Maja Juras, prof. Stanko Špoljarić, prof. i Hrvoje Ljubić, prof. Nakon provedenog natječaja u svibnju 2017. odabrano je rješenje akademskog slikara Tihomira Lončara iz Zagreba. Odabir rješenja je potvrdio samostanski kapitul.

U projektnom zadatku, što ga je postavio dr. fra Josip Blažević, provincijalni ministar, između ostaloga je stajalo:

„Naša sreća u ovom i budućem životu ovisi o ispunjenju volje Božje koju trebamo prepoznati, svatko za sebe, u olujama svagdašnjega života. Na području naše župe dvije su bolnice, domovi za starije, škole i vrtići, ali i brojne kuće i stanovi. Nije malo kršćana koji, idući u bolnicu ili iz bolnice, navrate u crkvu i postavljaju si egzistencijalna pitanja u susretu s neželjenom dijagnozom. Kroz bolest također Bog progovara...

Tražnju volje Božje u životu sv. Antuna posvećeno je puno vremena. Od ulaska u red augustinaca, do odlaska među Saracene, i oluje koja ga izbacuje na Siciliji, mjestu koje nije imao u planu, nije želio.

Središnja slika neka bude monumentalna, oluja koja je bacila Antunovu lađu. Odbačen na drugo mjesto Antun se poslušao uputio drugim putem, Božjim putem i postao velik u očima Božjim. Oluja je bila tek stepenica u Antunovu životu iz koje je izišao nošen Duhom Svetim, propovijedajući Evanđelje Isusa Krista i upućujući na Boga Oca i vječni život. Poruka: I nama Bog progovara kroz oluje života, mladenačke oluje, bolesti, neuspjehe, usmjerava nas na put na kojemu nas želi.“

SLIKA SVETOG ANTUNA PADOVANSKOG

U CRKVI SVETOG ANTUNA
PADOVANSKOG NA ZAGREBAČKOME
SVETOM DUHU

Stanko Špoljarić

Nova dominantna slika „Sveti Antun u slavi“ na zidu iza oltara u crkvi sv. Antuna je monumentalna kompozicija izvedena freskotehnikom, djelo Tihomira Lončara.

Na tom mjestu niz desetljeća bio je postavljen slikarski poliptih, ostvarenje velikog hrvatskog slikara Ljube Babića, naslikan u godinama izgradnje crkve. Prikaz s centralnim likom Sveca u slavi obogaćen je predalama sa scenama čuda vezanih uz Svečev život. Premda znatnih dimenzija, u odnosu na veličinu crkve, bila je tek jedan akcent na zidu te se javila potreba za djelom u potpunosti vidljivim već od ulaska u crkvu.

Radi se o vrlo složenom zadatku, kako zbog samog formata slike (10,5 x 8,7 metara), tako i baldahina (ciborija) u svetištu, koji nužno poradi veličine ulazi u kadar slike. Važno je napomenuti da baldahin nije bio sastavni dio projekta arhitekta Denzlera, no generacije vjernika pamte ga kao integralni dio prostora, te bi vjerojatno njegovim uklanjanjem crkva podosta izgubila od svoga arhitektonskog, a poglavito emotivnog identiteta.

Lončar je lik sv. Antuna osmislio naglašenom vertikalom koja praktično ide gotovo od gornje do donje granice freske. Vertikala je sukladna arhitektonskim elementima geometriziranog prostora crkve, kako ritmizaciji stupova, istaknutim rasterom greda na stropu, te i jasnim oblicima u tvorbi vitraja. Vertikala Sveca je i vertikala vjere koja izraščuje iz horizontale (ideja je križ),

upisane zastankom koraka u simboličnost mora, položenosti, znaka tegoba i kušnji. Pročišćenom kompozicijom i odricanjem od detalja potencirana je upućenost na samog Sveca koji se, potrebitom mjerom realističnosti izgleda, približava i blagoslivlja vjernički puk. Ruka na blagoslov i ruka s ljljanom to najbolje potvrđuju. U samom portretu, frontalno postavljenom, punom blagosti i vjerničkog zanosa, prepoznaje se lice mladog čovjeka, jer znano je da je sv. Antun umro u 36. godini života.

Na umjetnički produhovljeni način autor je pristupio velikoj temi Presvetoga Trojstva. Boga Oca prikazao je poticajnim dlanovima i prstima ruku koje dodiruju gigantiziranu plamteću aureolu, oko aureole samog Sveca, teološku sliku Duha Svetoga, a Sin u liku Djeteta Isusa lebdi raširenih ruku (u nevinom naznaka je Golgote), zao-kruživši tako ono najsvetije u kršćanstvu. U ikonografskoj slojevitosti teme produbio je sadržaj, na putu od slike do meditacije. I dodatno likovno čitanje, u konkretnoj situaciji velika aureola na slici, sjajno korespondira (veličinom i u kolorističkom smislu) s rozetom na fasadi crkve, istovremeno sažimajući njezin prostor, ali i svjetlom izlazeći iz njega. Boja čitave slike je otvorena, blistava, prožeta svjetlom, nanijeta najčešće razigranim i sigurnim potezom karakteristične Lončarove rukopisnosti. Ali discipline ne nedostaje, kao ni reda ni ritma u rasporedu segmenata i cjeline. Kao ni načinom uprisutnjenim u „krajoliku“ oko Sveca, prostoru transcendentalne prozračnosti, unutar kojega su koncentracije kromatskih ploha „iskre“ u slutnji nadnaravnog. Objektivno ni nije potrebno u svakom fragmentu tražiti značenjski sloj već se prepustiti ljepoti sjaja duhovnog. A zvučnost boje uvijek je bila vrijednost Lončarove umjetnosti, itekako upisana u osvajanju slobode od krutosti doslovnoga.

TIHOMIR LONČAR - životopis

rođen je u Vinagori 1953. godine. Po završetku osnovnog školovanja upisuje slikarski odjel Škole primjenjenih umjetnosti u Zagrebu koju je završio 1974.g. Iste godine upisuje studij slikarstva na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti. Diplomirao je u klasi Vasilija Jordana.

Prvu samostalnu izložbu priredio je 1985. godine. Otada je više od trideset puta samostalno izlagao, a u toj kontinuiranoj izlagačkoj aktivnosti značajno je spomenuti veliku monografsku izložbu održanu u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu 1993. godine i izložbu "Tri godišnja doba" u Umjetničkom paviljonu 1999.g.

U izdanju *Konture* 1995. godine izlazi monografija Tihomira Lončara kojoj je autor Stanko Špoljarić, a druga monografija također u izdanju *Konture*, autora Nikole Albaneže izdana je 2008. godine.

Godine 2009. o njegovom je stvaralaštvu snimljen dokumentarni film pod nazivom „Drugi čovjek“.

TIHOMIR LONČAR

umjetnik je izuzetnog ugleda na hrvatskoj likovnoj sceni. No, nije nevažna činjenica da mu je pri stvaranju, od početnih skica do konačne realizacije, zasigurno pomogla dugogodišnja pripadnost župi spomenute crkve. Kao istinski vjernik, kao stanovnik susjedne Topničke ulice, za „suživota“ posvojio je prostor crkve, osjetivši sve posebnosti njezina jednostavnog bogatstva. Stoga je i našao mogućnosti nenametljivo vizualnog uklapanja baldahina sa slikom na zidu, i njezin puni doživljaj iz gotovo svih dijelova crkve. Dakako, postoje i razumljive razlike u pogledima od kora i od oltara.

Ostvarenje Tihomira Lončara u crkvi sv. Antuna Padovanskog pohvala je Svecu, pohvala je umjetnosti, radost je učenom teologu i svoj širini vjerničkog puka. Neosporni je doprinos modernoj hrvatskoj sakralnoj umjetnosti i više je od slike. Umjetnička je sinteza ljubavi, iskustva, predanja, Lončarrev prijenos darovanog talenta svima koji imaju oko i srce. Obogaćenje za sve. Kroz molitvu.

Stanko Špoljarić

Zahvalni smo Bogu i njegovu ugodniku sv. Antunu Padovanskom na ostvarenju freske u prezbiteriju naše crkve, ali i za uređenje korskih sjedala i postavljanje kamene obloge.

Posebnu zahvalu dugujemo autoru freske Tihomiru Lončaru, akademskom slikaru, na trudu, odricanju, žrtvi i predanju pri stvaranju freske. Hvala od srca Tihomirovoj obitelji i prijateljima, koji su mu bili molitvena i moralna podrška. Hvala članovima Odbora za realizaciju freske.

ZAHVALA:

Josip Kordić, Zagreb

Borna Ćorić i obitelj, Zagreb

Br. Zdenko Vidović, Družba Isusova,
Jordanovac - Zagreb

SKELA CENTAR d.o.o.,
vl. Drago Tavić, Zagreb

LUKANEC, obrt za završne radove u građevinarstvu,
vl. Vjekoslav Lukanec, Novo Virje

F.I.C. d.o.o. za graditeljstvo i trgovinu,
vl. Mladen Kvesić, Zagreb

METAL KONSTRUKT d.o.o.,
vl. Davor Tuba, Bjelovar

ŠAPINA COMMERCE - proizvodnja, trgovina i usluge d.o.o.,
vl. Ivan Šapina, Novigrad Podravski

HAL d.o.o.,
vl. Zoran Košmerl, Varaždin

**AK ČUDESA TRAŽIŠ GLE,
SMRT I BLUDNJA NEVOLJE
VRAG I GUBA BJEGAJU,
ZDRAVE BOLESNICI**

Impressum:

Samostan Svetog Duha
franjevaca konventualaca,
Sveti Duh 31, 10000 Zagreb

